

सन २०२३-२४ या आर्थिक वर्षाकरीता इको
टुरिझम (राज्य) योजनेअंतर्गत पाणथळे, सरोवरे
इत्यादी ठिकाणाच्या जैवविविधतेचे व्यवस्थापन
(२४०६ २२९५) लेखाशीर्षातर्गत निधी वितरित
करण्याबाबत.

महाराष्ट्र शासन
महसूल व वन विभाग
शासन निर्णय क्रमांक: साववि-२०२३/प्र.क्र.५३/फ-११

मंत्रालय, मुंबई-४०० ०३२
दिनांक: २२ ऑगस्ट, २०२३

वाचा:-

- १) वित्त विभाग, शासन परिपत्रक क्र. अर्थसं-२०२३/प्र.क.४०/अर्थ-३, दिनांक १२ एप्रिल, २०२३
- २) प्रधान मुख्य वनसंरक्षक (अर्थसंकल्प, नियोजन व विकास) महाराष्ट्र राज्य, नागपूर, यांचे पत्र
क्र.कक्ष-१/पी/यो/नबाप्र/प्र.क्र.६१/२०७/२०२३-२४, दिनांक १५.०६.२०२३
- ३) महसूल व वन विभाग, शासन निर्णय क्रमांक साववि-२०२२/प्र.क्र.५८/फ-११, दिनांक २८.०७.२०२३

प्रस्तावना :-

महाराष्ट्र राज्यात सिंचन प्रकल्पाची संख्या मोठ्या प्रमाणात आहे. यामुळे जलाशये निर्माण होऊन त्यामध्ये स्थलांतरीत पक्षी मोठ्या प्रमाणावर येतांना आढळतात. राज्यात जायकवाडी, नांदूर, मध्यमेश्वर, उज्जनी इत्यादी जलाशये यासाठी प्रसिध्द आहेत. त्याबरोबर अनेक शहरांभोवती, शहरासाठी पिण्याचे पाणी तसेच औद्योगिक क्षेत्रासाठी पाणी उपलब्ध होण्याच्या दृष्टीने मध्यम प्रकल्प, तलाव निर्माण करण्यात आले आहेत. या जलाशयांमध्ये देखील काही प्रमाणावर स्थलांतरीत पक्षी, स्थानिक पक्षी, पशु, मनुष्य इत्यादींचा वावर असतो, तसेच या जलाशयांमध्ये मासे, पाणवनस्पती इत्यादी आढळतात. या जलाशयामध्ये Bio-Pressure वाढत असल्याने जलाशयातील जैवविविधता धोक्यात आली आहे. तसेच जलाशयाचे प्रदुषण होतांना दिसून येते. यास्तव वनेतर क्षेत्रातील जलाशयातील जैव विविधतेचे संवर्धन व व्यवस्थापन होणे आवश्यक आहे.

०२. यास्तव मागणी क्र. सी-०७-२४०६, वनीकरण व वन्यजीवन (राज्य) योजनेअंतर्गत योजना (०२)(०६) निसर्ग पर्यटन (राज्य) (२४०६ २२९५) या योजनेअंतर्गत सन २०२३-२४ करिता एकूण ४ योजनांकरिता रु.१५५७०.०० लक्ष निधी अर्थसंकल्पित करण्यात आलेला आहे. सदर योजनेअंतर्गत “पाणथळे, सरोवरे इ. ठिकाणाच्या जैवविविधतेचे व्यवस्थापन” यासाठी रु.७०.०० लक्ष इतकी तरतूद करण्यात आली आहे.

०३. वित्त विभागाच्या संदर्भ क्रमांक १ येथे नमूद दिनांक १२.०४.२०२३ रोजीच्या शासन परिपत्रकात नमूद केल्यानुसार वित्तीय वर्ष २०२३-२४ च्या अर्थसंकल्पीय तरतूदीची मासिक निधी विवरणपत्रे, अर्थसंकल्पीय अंदाज, वाटप आणि संनियंत्रण प्रणालीवर (बीम्स) प्रशासकीय विभागांकडून नोंदविण्यात आल्यानंतर सन

२०२३-२४ च्या प्रथम नऊमाहीकरीता (डिसेंबर, २०२३ अखेर) आवश्यक असणारा अनिवार्य व कार्यक्रमांतर्गत खर्चाचा अर्थसंकल्पीय निधी एकूण वार्षिक तरतूदीच्या ७० टक्केच्या मर्यादेत अर्थसंकल्पीय अंदाज, वाटप आणि संनियंत्रण प्रणालीवर वितरीत केला जाईल, अशा सूचना निर्गमित करण्यात आलेल्या आहेत.

०५. सन २०२३-२४ करिता मागणी क्र. सी-०७-२४०६, इको टुरिझम (राज्य) योजनेंतर्गत वनेतर क्षेत्रातील पाणथळे, सरोवर, इ. ठिकाणाच्या जैवविविधतेचे व्यवस्थापन (२४०६ २२९५) या योजनेंतर्गत ५०-इतर खर्च या उद्दिष्टांसाठी प्रधान मुख्य वनसंरक्षक (अर्थसंकल्प, नियोजन व विकास), महाराष्ट्र राज्य, नागपूर यांनी संदर्भाधीन क्रमांक २ येथे नमूद दिनांक १५.०६.२०२३ रोजीच्या पत्रान्वये पुणे विभागातील मौ. पाटस येथील मस्तानी तलाव येथे पाणथळांविषयी करावयाच्या विविध कामांकरीता रु.२४.४७ लक्ष रकमेचा चालू बाब प्रस्ताव सादर केला असून त्यानुषंगाने सदर योजनेंतर्गत ५०-इतर खर्च या उद्दिष्टांतर्गत निधी वितरीत करण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन होती.

शासन निर्णय :-

सन २०२३-२४ या वित्तीय वर्षात वन विभागामार्फत राबविण्यात येणाऱ्या इको टुरिझम (राज्य) योजनेंतर्गत पाणथळे, सरोवरे इत्यादी ठिकाणाच्या जैवविविधतेचे व्यवस्थापन (२४०६ २२९५) योजनेंतर्गत रु.७०.०० लक्ष या अर्थसंकल्पीत नियतव्यापैकी पुणे विभागातील मौ. पाटस येथील मस्तानी तलाव येथे पाणथळांविषयी करावयाच्या विविध कामांकरीता ५०-इतर खर्च उद्दिष्टांतर्गत रु.२४.४७ लक्ष निधी वितरीत करण्यास शासन मान्यता देण्यात येत आहे.

०२. सदर निधी नियंत्रक अधिकारी म्हणून प्रधान मुख्य वनसंरक्षक (वनबल प्रमुख), महाराष्ट्र राज्य, नागपूर यांच्याकडे सुपूर्त करण्यात येत आहे. या योजनेंतर्गत घ्यावयाच्या कामाची अंमलबजावणी कृती आराखड्याप्रमाणे, विहित कार्यपद्धतीनुसार आणि ठरविलेल्या मुदतीत करण्याबाबत दक्षता घ्यावी. याबाबत सविस्तर मार्गदर्शक सूचना क्षेत्रीय अधिकाऱ्यांना द्याव्यात आणि अंमलबजावणीबाबत वेळोवेळी आढावा घ्यावा. सदर निधी मंजूर असलेल्या योजनांवरच खर्च करण्यात यावा. मंजूर निधीपेक्षा जास्त खर्च होणार नाही याची नियंत्रक अधिकाऱ्यांनी दक्षता घ्यावी.

०३. ज्या प्रकरणी वन परिक्षेत्र अधिकारी/सहायक वनसंरक्षक यांनी त्यांना प्रदान करण्यात आलेल्या अधिकाराबाहेर तांत्रिक/प्रशासकीय मान्यता दिली आहे, अशा प्रकरणी सक्षम अधिकाऱ्यांनी सुधारित तांत्रिक/प्रशासकीय मान्यता प्रदान केली आहे, याबाबत खातरजमा करूनच प्रधान मुख्य वनसंरक्षक (अर्थसंकल्प, नियोजन व विकास), नागपूर व प्रधान मुख्य वनसंरक्षक (सामाजिक वनीकरण), पुणे यांनी सदर निधी वितरीत करावा.

०४. तसेच संदर्भाधीन क्रमांक २ येथे नमूद दिनांक १५.०६.२०२३ रोजीच्या प्रस्तावातील प्रपत्र-अ मधील अ.क्र. २० येथे नमूद केलेल्या अटी/शर्तीचा भंग होणार नाही याची जबाबदारी संबंधित प्रशासकीय विभागाची असल्याने सर्व अटी/शर्तीनुसार विहित कार्यपद्धतीचा अवलंब करून निधी खर्च करण्याबाबतचे हमीपत्र आणि सदर प्रकरणी करण्यात येणाऱ्या कामांसंबंधी तांत्रिक व प्रशासकीय मान्यता आदेशाच्या प्रती पुढील १५

दिवसांत शासनास सादर करण्याच्या अटीवर उक्त निधी वितरीत करण्यात येत आहे. त्याबाबत पूर्वता करून पुढील १५ दिवसात माहिती शासनास सादर करण्याच्या अटीच्या अधीन निधी वितरीत करण्यात येत आहे. याबाबतची जबाबदारी प्रधान मुख्य वनसंरक्षक (अर्थसंकल्प, नियोजन व विकास), महाराष्ट्र राज्य, नागपूर यांच्या कार्यालयाची राहिल. तसेच यानंतर निधी वितरणाबाबत शासनास सादर करण्यात येणारे प्रस्ताव विहित कार्यपद्धतीनुसार तपासून शासनास सादर करण्याची खबरदारी प्रधान मुख्य वनसंरक्षक (अर्थसंकल्प, नियोजन व विकास), महाराष्ट्र राज्य, नागपूर यांच्या कार्यालयांकडून घेण्यात यावी.

०६. सदर निधी वितरित करण्यापूर्वी प्रधान मुख्य वनसंरक्षक (अर्थसंकल्प, नियोजन व विकास), महाराष्ट्र राज्य, नागपूर यांनी सदर योजनेसाठी सन २०२३-२४ करिता वितरित केलेला निधी अर्थसंकल्पीय वितरण प्रणालीव्यतिरिक्त अन्यत्र ठिकाणी वळती केला नसल्याची खात्री करावी. तसेच सदर निधी खर्च करताना वित्त विभागाच्या संदर्भ क्रमांक १ येथील शासन परिपत्रकातील तरतुदी व महाराष्ट्र अर्थसंकल्पीय नियम पुस्तिका, वित्तीय अधिकार नियम पुस्तिका यामध्ये उल्लेख केलेल्या तरतुदी व वेळोवेळी दिलेल्या सूचनांचे पालन करण्यात यावे.

०७. सदर योजनेकरीता वितरीत तरतुदीची माहिती व राबविण्यात आलेल्या कार्यक्रमासाठी/झालेल्या खर्चाचा तपशील शासनास दरमहा विहित प्रपत्रात सादर करण्यात यावा. तसेच योजनेचे संनियंत्रण प्रधान मुख्य वनसंरक्षक (वनबल प्रमुख), महाराष्ट्र राज्य, नागपूर यांच्यामार्फत व्हावे.

०८. तसेच संदर्भाधीन क्रमांक ३ येथे नमूद दिनांक २८.०७.२०२३ रोजीच्या शासन निर्णयान्वये वनीकरण आणि मृद व जलसंधारण कामांसाठी महात्मा गांधी राष्ट्रीय ग्रामीण रोजगार हमी योजना व योजनांतर्गत योजनांचे अभिसरण करून सदर अभिसरण योजनेंतर्गत फरकाची रक्कम अदा करण्याच्या प्रारूपास (Top-up model) मान्यता देण्यात आली आहे. त्यानुसार सदर शासन निर्णय निर्गमित झाल्यापासून सामाजिक वनीकरणाचे कार्यक्षेत्र तसेच वन विभागाच्या ताब्यातील वनक्षेत्रात वनीकरणासाठी आणि वनक्षेत्रातील मृद व जल संधारण कामासाठी करावयाची सर्व कामे (इको कॅम्पा व बटालियन वगळता) ही सदर अभिसरणांतर्गतच करावयाची आहेत. सबब संदर्भाधीन क्रमांक २ येथे नमूद दिनांक १५.०६.२०२३ रोजीच्या पत्रान्वये शासनास सादर केलेल्या रु.२४.४७ लक्ष रकमेच्या चालू बाब प्रस्तावातील नमूद कामे ही अभिसरणांतर्गत करावयाच्या कामांपैकी आहेत किंवा कसे? याबाबत प्रधान मुख्य वनसंरक्षक (अर्थसंकल्प, नियोजन व विकास), महाराष्ट्र नागपूर यांनी प्रथमतः खात्री करावी. सदर प्रस्तावित कामे ही अभिसरणांतर्गत करावयाची असल्यास संदर्भाधीन क्रमांक ३ येथे नमूद दिनांक २८.०७.२०२३ रोजीच्या शासन निर्णयातील तरतुदीनुसार करण्यात येतील, या अटीच्या अधीन राहून निधी वितरीत करण्यात येत आहे. सदर कामे करतांना संदर्भाधीन क्रमांक ३ येथे नमूद दिनांक २८.०७.२०२३ रोजीच्या शासन निर्णयातील तरतुदीचा भंग होणार नाही, याबाबतची खातरजमा करण्याची संपूर्ण जबाबदारी ही प्रधान मुख्य वनसंरक्षक (अर्थसंकल्प, नियोजन व विकास), महाराष्ट्र राज्य, नागपूर यांची राहिल.

०९. सदर योजने अंतर्गत होणारा खर्च खाली नमूद केलेल्या लेखाशीर्षाखाली सन २०२३-२४ च्या मंजूर अर्थसंकल्पीत निधीतून खर्ची टाकण्यात यावा.

मागणी क्र. सी-०७

२४०६, वनीकरण व वन्यजीवन

(०२) (०६) निसर्ग पर्यटन (राज्य) पाणथळे, सरोवरे इत्यादी ठिकाणाच्या जैवविविधतेचे व्यवस्थापन (२४०६ २२९५)

५०- इतर खर्च

१०. सदर शासन निर्णय, वित्त विभागाच्या संदर्भाधीन क्रमांक येथे नमूद दिनांक १२.०४.२०२३ रोजीचे परिपत्रक तसेच वित्त विभागाच्या शासन निर्णय क्र. विअप्र/२०१३/प्र.क्र.३०/२०१३/विनिमय, भाग-२ दिनांक १४.०४.२०१५ अन्वये विभागास प्रदान करण्यात आलेल्या अधिकारास अनुसरून निर्गमित करण्यात येत आहे.

११. सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा संकेतांक क्र. २०२३०८२२१७२२३०३८१९ असा आहे. हा शासन निर्णय डिजिटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करून काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने

(वि. बा. इंगळे)

कार्यासन अधिकारी, महाराष्ट्र शासन

प्रत,

१. प्रधान मुख्य वनसंरक्षक, (वनबल प्रमुख), महाराष्ट्र राज्य, नागपूर.
२. प्रधान मुख्य वनसंरक्षक (अर्थसंकल्प, नियोजन व विकास), महाराष्ट्र राज्य, नागपूर.
३. प्रधान मुख्य वनसंरक्षक, सामाजिक वनीकरण, महाराष्ट्र राज्य, पुणे.
४. मुख्य वनसंरक्षक/ वनसंरक्षक (प्रादेशिक) (११ वृत्त)
५. वनसंरक्षक, सामाजिक वनीकरण (६ वृत्त)
६. उप वनसंरक्षक (प्रा) (सर्व)/ विभागीय वन अधिकारी (प्रा)/ उपविभागीय वन अधिकारी (प्रा)
७. विभागीय वन अधिकारी, सामाजिक वनीकरण (सर्व जिल्हे)
८. महालेखापाल, (लेखापरीक्षा/लेखा व अनुज्ञेयता), महाराष्ट्र-१ व २, मुंबई व नागपूर,
९. सर्व जिल्हा कोषागार अधिकारी,
१०. अधिदान व लेखा अधिकारी, मुंबई ४०० ०३२.
११. निवासी परिक्षा लेखा अधिकारी, मुंबई
१२. वित्त विभाग, व्यय-१०, अर्थसंकल्प-०६ मंत्रालय, मुंबई-३२
१३. कार्यासन अधिकारी, फ-२, महसूल व वन विभाग, मंत्रालय, मुंबई-३२
१४. कार्यासन अधिकारी, ब-१, महसूल व वन विभाग, मंत्रालय, मुंबई-३२
१५. उप सचिव/अवर सचिव(सर्व), महसूल व वन विभाग, मंत्रालय, मुंबई-३२
१६. निवडनस्ती फ-११.